

1911 - 1912 İTALYAN SAVAŞINDA GEÇMİŞ GARİP BİR OLAY

HİLMİ BAYUR

Istanbul'da Dışişleri eski arşivinde bu kez yaptığımız araştırmalar sırasında, örneğine az rastlanabilen bir aldatma olayının belgeleriyle karşılaştık.

Bilindiği gibi İtalya savaşı, İtalyan hükümetinin Trablusgarbı kendi ülkesine katmak amacı ile Osmanlı hükümetine verdiği ultimatomun reddi ile 29 Eylül 1911 de başlamış ve 20 Ekim 1912 de Uşi antlaşması ile sona ermişti. Savaşın hareketli günlerinden birinde ismi gizli tutulmuş bir adam Berlin Büyük Elçimiz Osman Nizamî Paşa'ya başvurur, İtalyan donanmasını havaya uçurmak imkânına sahip olduğunu söyler. Adam bu gibi işlerde usta bir kişi olmuş olacak ki kullandığı dil ile büyükelçimizi kandırır ve teklif gizli olarak Hariciye Nezaretine şifre ile bildirilir. Bu kez, kanan yalnız Osman Nizamî Paşa değil o zaman devlet yönetiminin zirvesinde yer almış olan ünlü kişiler de bu durumda olurlar. Teklifi öğrenince, en ziyade Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın etkilendiği anlaşılmaktadır. Çünkü İtalyan donanması havaya uçurulunca Akdenize hâkim olacak donanmamız ile Paşa az mı iş görecekti? Nihai zafer cebinde demektir.. Çekilen 4/17 Aralık 1911 günlü şifre tel de onun imzasını taşıyordu.

İşin ayrıntılarını şimdi arşivdeki (B. H. 54) kartonundaki belgelerden izleyelim :

Belge I:

Hariciye Nazırı Asım Bey'den Berlin Büyük Elçisi Osman Nizamî Paşa'ya cevap:

“- Bizzat Büyükelçi tarafından açılacaktır - Harbiye Nazırının teli aşağıdadır:

“Sadrazam,¹ Hariciye Nazırı² ve ben³ bugün Bâbıâlide sizin bahis konusu şahsa taahhütte bulunmanıza aşağıdaki şartlarla karar verdik:

¹ Sait Paşa.

² Asım Bey.

³ Mahmut Şevket Paşa.

Birinci zırhlının berheva olmasında on bin lira⁴, ikincide keza on bin lira ve üçüncüde dahi on bin Osmanlı lirası tediye olunacaktır.

Düşman donanmasının bakıyyesinin ifa-yı faaliyete gayr-i muktedir bir hale ifrağ edildiği ispat edilecek olduğu takdirde yetmiş beş bin lira daha ita kılınmak ve fakat adem-i muvaffakiyet halinde bittabi hiç bir akçe tediyesi mecburiyetinde kalmamak şartıyla beyan buyurulan kimseye karşı taahhüdatta bulunmanız için taraf-âlîlerine mezuniyet itası hususuna bugün Bâbîâlîde Sadrazam Paşa ve Hariciye Nazırı Beyefendi ile icra kılınan müzakerat neticesinde karar verilmiştir.

Meselenin gayet mahrem tutulması işar buyurulmasına binaen bu bapta başka hiç bir tarafa malûmat verilmedi. Ona göre teşebbusatta bulunulması ve neticenin işarı rica olunur.

4 Kânunuevvel. 1327 (1911)

Harbiye Nazırı
Mahmut Şevket”

Daha sonra hiç bir netice alınamaması üzerine Osman Nizamî Paşa Hariciye Nazırı Asım Bey’e yazdığı Fransızca mektupta şöyle demektedir:

Belge II: (aslı Fransızcadır)

(Çok gizli)

“Ekselans,

Bilinen iş dolayısıyla şu ayrıntıları vermem gerekiyor:

İşi üzerine almış olan adam Leipzig’de oturuyor ve zamanının bir kısmını İtalya’da geçiriyor. Tabii, bildirilen neticenin gerçekleşmemesinin nedenini birkaç kere sordum. Kendisinin de çok şaşığı, ancak er geç tam başarıya ulaşacağı karşılığını verdi. Tabii bu adamın samimî olup olmadığını hiç bilemem, bildiğim onun iki kez İtalya’ya gittiği, ikinci defasında güçlükle karşılaştığı ve Alman casusu diye az kalsın yakalanmak tehlikesini atlattığıdır. Onunla muhaberatımızın hepsini muhafaza ediyorum ve eğer bizi gerçekten aldatmış ise kendisine vermiş olduğum 12,000 Markın⁵ bütünü,ü,

⁴ Altın Lira.

⁵ Altın Mark.

olmasa bile, hiç olmazsa bir kısmını geri almak için elimden geleni yapacağım.

Bence o bir sahtekâr değildir. Şu veya bu nedenle belki soğuklar dolayısıyla neticeye ulaşamayan "sistem"ini gerçekten denedi.

Ekselansınızın bildiği gibi bu adam harbin başında, bizden peşin bir santim dahi istemeden hizmet teklif etti. Reddeden biz olduk, iki ay sonra kabul ettik. Onu görmeye gittim bana dedi ki: "İki ay önce tasarımı uygulamak için her türlü kolaylığa sahiptim. Şimdi ise şartlar aynı olmadığından gereken adamları bulmak ve gemilere girmek fırsatını sağlamak için behemehal bir miktar para harcamam icap etmektedir." Bizim tarafımızdan kendisine tediye bulunulacağına dair elimde hiç bir kâğıt olmadığından o bu parayı kendi cebinden vermeyi göze alamazdı.

Bu sözleri yeter derecede mantıkî gördüğümden 12.000 Markı tehlikeye sokmayı göze aldım. Hele ki bu adam iki ay önce hiç para istememişti.

Bir mektubunda bana şunları yazdı: "hiç bir netice elde edilemediğini görmekle merak etmenizi anlıyorum, iş bir kimyevî ihlil meselesi olduğundan tabiatıyla size kesin bir tarih veremem. Bununla beraber giriştiğim iş üzerinde şüpheyeye düşersem, sizi hoş olmayan bir durumda bırakmaktansa bunu açıkça itiraf ederim."

Daha bir müddet beklemek gerektiği zannındayım. Eğer bir şey olmazsa şu veya bu suretle parayı geri almaya çalışacağım. İleride ondan almış olduğum bütün mektupları Ekselansınıza göstereceğim. Bu suretle 12.000 Markı riske etmekte haklı olduğum anlaşılmalı olacaktır. Saygılarımla.

Osman Nizamî'

